

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Rozvoj zájmů mládeže do 18 let

Anežka Vybíralová

© 2011 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Rozvoj zájmů mládeže do 18 let" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2011

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za odborné vedení, rady a připomínky při psaní mé bakalářské práce.

Rozvoj zájmů mládeže do 18 let

Interest Development of Teenagers

Souhrn

Tato bakalářská práce pojednává o volném čase a rozvoji zájmů dětí a mládeže do 18 let.

V teoretické části práce je popsána definice volného času, jeho hlavní funkce a uvedeny typy výchovy vedoucí k volnočasovým aktivitám. Je zmíněn vývoj zájmových organizací a volnočasových aktivit z hlediska generací a popis vlastností důležitých při výběru způsobu trávení volného času.

Zájmovým organizacím je věnována část praktická, kde je uvedena nabídka všech volnočasových aktivit pro děti a mládež v městyse Krucemburku. Z organizací jsou dvě rozebrány podrobněji, Salesiánské hnutí mládeže a Tělocvičná jednota Sokol. Je uveden jejich vznik, aktivní působení v Krucemburku a přehled financování.

Klíčová slova: volný čas, děti a mládež, osobnost, výchova, volnočasové aktivity, rodina, škola, zájmové organizace

Summary

This thesis describes free time and teenagers' interest development.

In the theoretical part of the thesis, free time, its main functions and intentions are described, mentioned types of education leading to free-time activities. There is also mentioned development of interest groups, free-time activities from a generational point of view and important properties influencing the way of spending free-time.

Practical part of the thesis is dedicated to interest groups. Their overall overview of free-time activities offers for children and youth in Kručemburk township. Two of those groups are closer depicted: Salesianske hnutí mládeže and Telocvičná Jednota Sokol. Their foundation, active operation in Kručemburk and their cashflow.

Keywords: free-time, children and teenagers, personality, education, free-time activities, family, school, interest groups

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl práce a metodika	10
2.1	Cíl práce	10
2.2	Metodika práce	10
3	Teoretická část	11
3.1	Volný čas	11
3.1.1	Definice volného času	11
3.1.2	Funkce volného času	11
3.1.3	Výchova ve volném čase	12
3.2	Rozvoj zájmů	13
3.2.1	Vývoj zájmových organizací	13
3.2.2	Volný čas „včera a dnes“	15
3.2.3	Osobnost a vlastnosti při rozvoji zájmů	16
3.3	Trávení volného času	18
3.3.1	Rodina	18
3.3.2	Role školy v mimoškolních aktivitách..... Chyba! Záložka není definována.	
3.3.3	Zájmové organizace	19
4	Praktická část	20
4.1	Cíl výzkumu a metody	20
4.1.1	Cíl výzkumu	20
4.1.2	Metody	20
4.2	Krucemburk	20
4.2.1	Stručná historie	20
4.2.2	Současnost	21

4.2.3	Zájmové organizace	22
4.3	Salesiánské hnutí mládeže (SHM)	24
4.3.1	Co SHM vlastně je	24
4.3.2	Klub SHM v Krucemburku	25
4.3.3	Aktivity Klubu SHM Krucemburk	26
4.3.4	Financování	30
4.4	Česká obec sokolská (ČOS)	32
4.4.1	Vznik a uspořádání ČOS	32
4.4.2	Aktivity Tělocvičné jednoty Sokol Krucemburk	33
4.4.3	Financování	35
5	Závěr	36
6	Seznam literatury	38
7	Přílohy	39

1 Úvod

Volný čas je důležitý a v dnešní době také velmi populární pojem. Jedná se totiž o velkou část celkového času člověka, která mu přináší radost, užitek, uspokojení a v neposlední řadě také určité základy mezilidských vztahů. Proto je třeba dbát na vhodné využití volného času mládeže a věnovat mu dostatečnou pozornost už v rodinách, kde jsou pokládány všechny důležité pilíře osobnosti dítěte a mladého člověka. Nabídka volnočasových aktivit by měla být rozmanitá a kvalitní, aby mladé nejen zaujala, ale také objevila a rozvíjela jejich skryté talenty.

Svůj volný čas jsem v období dětství a dospívání trávil velmi rozličně. Ať už si vzpomenu na čas s mými rodiči a sourozenci, kdy jsme podnikali výlety po bližším i vzdálenějším okolí, poznávali různé památky či se věnovali sportovním aktivitám. Nemohu opomenout ani zájmové kroužky, jež jsem navštěvovala, např. taneční soubor, hru na flétnu, tenis nebo výtvarný kroužek. Od té doby uběhlo již pěkných pár let a já bych chtěla zjistit, jak je to s nabídkou volnočasových aktivit dnes v obci, ve které jsem vyrůstala a nyní s manželem a dcerkou žiji. Zajímá mě, jaké možnosti poskytuje dnešní Krucemburk pro děti a mládež, jaké zde působí organizace a spolky, co nabízí dětem škola a obec na poli volnočasových aktivit.

Sama se aktivně podílím na práci s mládeží v rámci činnosti Klubu Salesiánského hnutí mládeže (SHM) v Krucemburku a vím, že tato práce není vždy jednoduchá, vyžaduje určitou přípravu a ne pokaždé se výsledky naší práce shodují s našimi představami. Protože už osm let aktivně spolupracuji s místním Klubem SHM, vybrala jsem si ho pro podrobnější popis. Dále bych ráda přiblížila práci Tělocvičné jednoty Sokol Krucemburk.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tato bakalářská práce je zaměřena na rozvoj zájmů, tedy volnočasových aktivit, dětí a mládeže do 18 let. Cílem je zmapovat nabídky volnočasových aktivit v městyse Krucemburk a dvou vybraných organizací.

Praktická část se zabývá vymezením pojmu volný čas a prvků, jež se ho bezprostředně dotýkají. Popisem třech hlavních oblastí, které umožňují využití volného času mládeže – rodiny, školy v mimoškolních aktivitách a zájmových organizací.

Hlavním cílem praktické části je zjištění nabídky využití volného času mládeže v městyse Krucemburk a popis dvou vybraných zájmových organizací působících a rozvíjejících své aktivity v Krucemburku. Jedná se o Salesiánské hnutí mládeže a Českou obec sokolskou.

2.2 Metodika práce

Metodika práce vychází z výše uvedených cílů. Veškeré informace uvedené v teoretické části práce jsou čerpány z knižních zdrojů uvedených v seznamu literatury.

Pro část praktickou jsou použity aktuální data z dostupných internetových portálů městyse Krucemburk, Salesiánského hnutí mládeže a České obce sokolské, vlastní vědomosti, zkušenosti a nestandardizované rozhovory s představiteli dvou vybraných volnočasových organizací a městyse.

3 Teoretická část

3.1 Volný čas

Ve volném čase se každý věnuje tomu, co ho baví a zajímá. Pro někoho to může být kulturní vyžití, pro druhého literatura a dalšího naplňují sportovní aktivity. Všechny tyto rozličné volnočasové zájmy spojuje jedna věc. Člověk je vykonává dobrovolně, rád a považuje je za způsob relaxace.

3.1.1 Definice volného času

Existuje mnoho definic pojmu volného času. Např. Hofbauer (2004) uvádí: „*Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.*“ [7]

Člověk se do činností souvisejících s jeho volným časem zapojuje na základě svého svobodného rozhodnutí a vstupuje do nich s jistým očekáváním, že mu přinesou uspokojení, užitek nebo radost. [7]

Podle Čápa (1990) se volný čas vymezuje odečtením pracovní doby a některých dalších aktivit, jako spánek, uspokojení fyziologických potřeb či čas potřebný k přepravě do zaměstnání, od celkového časového úhrnu. [6]

3.1.2 Funkce volného času

Za hlavní funkce volného času Hofbauer (2004) považuje odpočinek, kdy člověk regeneruje své pracovní síly a využívá volna od povinné práce. Druhou funkcí je zábava, která souvisí s uvolněním duševních sil a třetí funkcí je rozvoj osobnosti. Rozvoj osobnosti je chápán jako spoluúčast člověka na vytváření kultury. [7]

Rogar Sue, francouzský sociolog volného času, uvádí jako funkce volného času:

- psychosociologickou (uvolnění, zábavu, rozvoj),
- sociální (socializaci, symbolickou příslušnost k některé sociální skupině),
- terapeutickou,
- ekonomickou (pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti, vydaje účastníků vynakládané na aktivity volného času). [7]

Německý pedagog volného času, Horst W. Opaschowski, vymezuje funkce jako:

- rekreaci (zotavení a uvolnění se),
- kompenzaci (odstranění zklamání a frustrace),
- výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení),
- kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba),
- komunikaci (sociální kontakty a partnerství),
- participaci (podílení se a účast na vývoji společnosti),
- integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů),
- enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření se prostřednictvím umění, sportu, technických a dalších činností). [7]

3.1.3 Výchova ve volném čase

Čáp (1990) vykládá výchovu: „*Výchova však je proces vysoce komplexní. Zpravidla se chápe jako záměrné a více nebo méně soustavné působení na jedince i skupiny podle určitého výchovného cíle, s použitím výchovných prostředků a metod.*“ [6]

Hofbauer (2004) uvádí tři typy výchovy, které se jako nové pojmy objevují v posledním desetiletí.

3.1.3.1 Výchova formální

Tento styl výchovy je používán prostřednictvím systému aktivit uskutečňovaných ve školách nebo odborných vzdělávacích zařízeních. Výchovu zaštiťuje a podporuje stát, který také uplatňuje věkové odstupňování od základního po vysokoškolské vzdělání, jehož ukončení potvrzuje dokladem o absolvování. [7]

Do této kategorie můžeme zahrnout denní a dálkové studium uskutečňované v zařízení školy. [7]

3.1.3.2 Výchova informální

Hofbauer (2004) „*Výchova informální je učením vyplývajícím z každodenního kontaktu a zkušeností s rodinnou, prací, přáteli, živelně vznikajícími vrstevnickými skupinami dětí a mládeže, médií a vlivy dalších činitelů, kteří působí v blízkých životních prostředcích. Může probíhat cíleně, obvykle je však toto působení nezáměrné, neorganizované, nesystematické a nekoordinované.*“ [7]

Informální výchova je víceméně dána postavením dítěte a mladého člověka ve společnosti a neuskutečňuje se tedy z jeho rozhodnutí. [7]

3.1.3.3 Výchova neformální

Neformální výchova se považuje za cílenou a strukturovanou aktivitu, která je vykonávána mimo rozsah systému formální výchovy, většinou neprobíhá ve škole a nebývá ukončena osvědčením. Výchova se realizuje prostřednictvím dobrovolného rozhodnutí a činnosti dítěte a mladého člověka. [7]

Systémy formální výchovy nemohou úplně vyhovět všem dnešním výzvám a požadavkům na přípravu mladé generace pro život, proto význam neformální výchovy značně posiluje. Přejímá tak nezastupitelnou, i když doplňující úlohu. [7]

Jedná se např. o činnost v zájmovém kroužku, umělecký soubor, sportovní družstvo nebo členství ve sdružení dětí a mládeže. [7]

3.2 Rozvoj zájmů

3.2.1 Vývoj zájmových organizací

Prvním krokem při vzniku zájmových organizací bylo zakládání sdružení dospělých pro sociální ochranu dětí a mladých. Rozmach rozvoje sdružení dětí a mladých nastal ve druhé polovině 20. století. Velmi významná byla společná tendence docenit koncepční i praktickou aktivní spoluúčast mládeže na životě společnosti. [7]

Hofbauer (2004) říká o zájmových organizacích: „*Sdružení podporují rozvoj zájmů svých členů, smysluplnou realizaci volného času i začleňování do života společnosti a přispívají k omezování nežádoucích sociálních jevů (delikvence mládeže, sociální nebo etnické vylučování apod.)*.“ [7]

Sdružení se rozšiřovala a diferencovala obzvláště po druhé světové válce, kdy se obnovila tradiční sdružení, ale vznikaly i nové typy a rozšiřoval se počet jejich složek a členů. [7]

Počátkem 21. století se počet sdružení ve 39 evropských zemí odhadoval na dva až tři miliony. Dle průzkumu Eurobarometru byl v roce 2001 každý druhý mladý Evropan členem nějakého sdružení. Individualizací volnočasového života dětí a mládeže a novými

možnostmi jeho realizace, zejména rozšířením médií a využíváním počítačů, se začala projevovat tendence ke stagnaci až poklesu počtu členů sdružení. [7]

3.2.1.1 Vývoj zájmových organizací v České republice

Do první světové války zde vznikala sdružení dospělých i mladých lidí, která se zabývala zejména tělovýchovou, sociálními potřebami a požadavky. [7]

Po vzniku samostatného Československa se některá sdružení stala součástí mezinárodních struktur, např. skauting. Většina organizací zanikla v letech nacistické okupace, jen malá část pokračovala v ilegální a odbojové činnosti. [7]

Osvobozením země roku 1945 byly obnoveny zaniklé organizace a vznikala sdružení nová – národní svazy mládeže. [7]

Vlivem politických událostí v únoru 1948 dochází ke strnulosti organizací. Avšak již ve druhé polovině padesátých let byla vyvíjena snaha změnit jednoznačnou obsahovou a organizační závislost vzniku a činnosti na struktuře školy. Protože oddíly tehdejší pionýrské organizace tvořili členové téže třídy a skupinu členové téže školy a u starší mládeže existovaly analogické přímé vazby na strukturu školy nebo pracoviště. Tato snaha vyvrcholila v roce 1968, kdy se v dosavadních organizacích začaly výrazněji respektovat potřeby a zájmy jednotlivých členů, kteří si tak mohli svůj kolektiv, na rozdíl od dosavadní praxe, vybrat. Obnovila se tradiční sdružení a vznikly nové typy, ovšem období normalizace tento vývoj opět přerušilo. [7]

Až rok 1989 se stal počátkem obnovy pluralitního uspořádání sdružování dospělých, dětí a mládeže. To dokazují roky 1990, kdy bylo v České republice registrováno přes 3,8 tisíce občanských sdružení, a rok 1999, kdy jich bylo již přes 38,1 tisíce. Organizovanost občanů ve spolcích byla až na církevní činnost nad celoevropským průměrem. [7]

Tabulka č. 1: Počet členů v organizacích (v %)

Aktivita	Evropa	Česká republika
Sportovní kluby a organizace	15,6	22,8
Ekologická činnost	4,8	6,6
Pomoc starým a hendikepovaným lidem	6,1	6,5
Organizovanost v církvích	13	6,6

Zdroj: Hofbauer Břetislav: Děti, mládež a volný čas – podkladové údaje, grafické zpracování vlastní

Na počátku 21. století existovalo v naší zemi přibližně pět set sdružení dětí a mládeže, avšak počet jejich členů dosahoval jen 9% z celkového počtu mládeže. Ani České republice se nevyhnul úbytek členů organizované mládeže. Od roku 1997 do roku 2002 klesl počet u dospívající mládeže (15-19 let) z 16% na 9% a u mládeže dospělé (19-25 let) z 24% na 11%. [7]

Oslabení členské základny a vlivu sdružení mělo dle Hofbauera (2004) více příčin:

- reakce na předchozí formalizaci masového členství,
- individualizace společnosti,
- rozšíření médií a počítačů,
- nabídka a tlak na konzumní způsob života,
- neproniknutí nabídky volnočasových aktivit ke všem mladým lidem. [7]

Pro řešení společných otázek sdružování dětí a mládeže vznikly dvě hlavní organizace: Česká rada dětí a mládeže a Kruh sdružení dětí a mládeže. I přes jejich snahu však počet členů stagnoval.

3.2.2 Volný čas „včera a dnes“

Podíváme-li se na trávení volného času našich prarodičů, rodičů a dnešní mládeže, a mluvíme o volném čase od chvíle skončení školní výuky, zjistíme, že se způsoby jeho využití od sebe v průběhu několika desítek let velmi liší.

Když byli naši dědečkové a babičky v mládežnickém věku, můžeme spíše než

o volnočasových aktivitách hovořit o zpestření jejich každodenních povinností, např. pečení brambor či zpívání písniček a říkanek při hlídání stád na pastvě.

Naši rodiče už spíše znají pravidelné docházení do Lidové školy, plaveckých oddílů či Junáka. Stále tuto dobu protínají obyčejné hry a zábavy jako je hraní kuliček, převlékání se do kostýmů např. indiánů a stavění mlýnů na potoce.

A mládež dnes? Pro ně je téměř samozřejmostí navštěvovat alespoň jednu aktivitu týdně, zpravidla to však bývá více. Mohou si vybrat z rozličné nabídky hodin hraní na hudební nástroje, taneční či výtvarné lekce, sportovních oddílů či multifunkčních center.

Dle Hofbauera (2004) nelze tuto proměnu vnímat bez předchozího vývoje, který byl zejména v posledních dvou stech letech součástí a současně také iniciátorem nebývalých přeměn výchovy mladých generací. „*V té době vznikla a do šíře se rozvinula soustava volnočasových činností a institucí a rostoucím důrazem se prosazovala v životě nejen dospělých, nýbrž také jejich dětí, žáků různých stupňů škol a později i pracovníků nejrůznějších profesí spojených s využíváním volného času.*“ [7]

Za důležité faktory rozvoje volného času považuje Hofbauer (2004):

- zkracování pracovní doby,
- urbanizace,
- prodloužení průměrné délky života,
- demografické změny. [7]

3.2.3 Osobnost a vlastnosti při rozvoji zájmů

3.2.3.1 Osobnost

Nakonečný (1997) popisuje osobnost: „*Osobností, jak už víme, se člověk nerodí, nýbrž se jí stává, a to v době, kdy se u něho v raném dětství utváří specificky lidská forma organizace a fungování psychiky. To je v období vzniku sociálního já, z něhož se postupně vytváří sebepojetí: z vědomí já vzniká pojetí vlastního já (ego), které není už jen zážitkovou strukturou, ale organizačním a dynamickým činitelem.*“ [10]

Vývoj osobnosti se nedá považovat za samovolný proces, ale představuje výsledek interakce vnitřních činitelů, např. dědičné a vrozené vlivy, a činitelů vnějších, jako je prostředí a výchova. [8]

O tom, jaké děti a mládež jsou, usuzujeme zpravidla z jejich chování, v kterém se však odrážejí určité vrozené dispozice. Chování můžeme sami měnit a ovlivňovat, ale duševní dispozice jsou nám podle teorie typů vrozené, a tudíž je měnit nelze. [9]

3.2.3.2 Vlastnosti osobnosti

Pomineme-li tělesné, výrazové a strukturální vlastnosti osobnosti, mluvíme potom u osobnosti dítěte a člověka dle Kohoutka (2000) o schopnostech, temperamentu a charakteru osobnosti. [8]

Schopnosti

Schopnosti jsou z 60-80% zděděné a rozvíjejí se během výchovy, vyučování a sebevýchovy. [8]

Neopomenutelný je talent. Je velmi důležité, aby byl rodiči, pedagogy nebo pracovníky zájmových organizací v dětech a mladistvých objeven a vhodně rozvíjen. Pokud totiž mladí přijdou na to, v čem vynikají, sami se v tom posléze zdokonalují. Vynaložené investice se jim vracejí např. v podobě dobrého umístění v soutěžích, s čímž úzce souvisí jejich sebevědomí a společenská hodnota.

Temperament

Kohoutek (2000) uvádí: „*Temperament je vrozená, potenciální a dynamická stránka lidské povahy, hlubinné jádro osobnosti.*“ [8]

Jedná se o obecnou dispozici chovat se určitým způsobem, může se do jisté míry měnit vlivem činnosti člověka, jeho životních podmínek, věkem, výchovou a sebevýchovou. [8]

Role temperamentu je pro volnočasové aktivity rovněž nepostradatelná. Jednotlivé typy temperamentu se vyznačují svými specifickými prvky, které se projevují i přes odchylky u každého jedince. Vytrvalost a nasazení, s jakými se pustí do volnočasové aktivity, rozhodují o tom, jak dlouho a jestli vůbec u ní vydrží.

Charakter

Charakter považujeme za součást osobnosti, je do značné míry získaný a na jeho vytváření mají největší vliv výchova, rodina, škola, společnost, sebevýchova a učení se v širším slova smyslu. Projevuje se a utváří ve způsobu života. [8]

V téměř všech volnočasových aktivitách je důraz kladen na „fair-play“ či na vztah k nemateriálním hodnotám. Pokud toto nejsou mladí schopní respektovat a svůj charakter změnit, ať už sami nebo s pomocí, nastává problém v udržení volnočasové aktivity.

3.3 Trávení volného času

Hofbauer (2004) hovoří o zhodnocování volného času takto: „*Aktivity a instituce volného času se dnes uplatňují ve všech prostředích života a výchovy dětí a mládeže: v rodině a činnosti školy mimo vyučování, ve specifických institucích a sdruženích, v obci a médiích jako dalších prostředích každodenního života.*“ [7]

Volnočasové aktivity prostupují drtivou většinu času dětí, mládeže i dospělých a staly se tak nedílnou součástí života sociálních a zájmových skupin společnosti. Mladým účastníkům se poskytuje mnoho možností rozvoje, kladou se na ně ovšem i nároky a požaduje se, aby se pro účast na aktivitách připravovali. [7]

3.3.1 Rodina

Rodina se zásadně podílí na formování osobnosti dětí a mládeže – jako primární sociální skupina a prvotní prostředí volnočasového života a výchovy. Děti se poprvé setkávají s volným časem svým i ostatních lidí právě v rodině, do níž se narodí. Poznávají zde možnosti volnočasových aktivit a získávají první zkušenosti s využitím volného času. Rodina vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu, začíná s výchovou a vzděláváním, rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace. [7]

Hofbauer (2004) o rodině říká: „*Rodina jako inspirátor, podporovatel i realizátor volnočasových aktivit může svoje děti učit k volnému času přistupovat tvůrčím způsobem a vytvářet postoje, které budou ochotny a schopny v budoucnosti uplatňovat i po založení vlastní rodiny.*“

Toto působení se uskutečňuje prostřednictvím:

- napodobování a reprodukce,
- citlivým sledováním a cílevědomou reakcí na potřeby, zájmy a nadání dětí,
- individuálních i společných pravidelných zájmových činností dětí v rodině. [7]

3.3.2 Role školy v mimoškolních aktivitách

Prostor pro rozvoj individuálních předpokladů dětí a jejich zájmového vzdělávání vytváří dobrovolná účast na volnočasových aktivitách školy. Ve spolupráci s rodiči, organizacemi volného času a obcí rozvíjí a kultivuje zájmy, nadání a sociální vztahy. Škola prostřednictvím svých aktivit pomáhá utvářet pozitivní vztah dětí a mladých k dalším způsobům vzdělávání přes volnočasové aktivity, k budoucí profesi a celému životu. [7]

Podle Hofbauera (2004) škola v mimoškolních aktivitách vytváří mnohaletou kontinuitu a sleduje individuální rozvoj účastníka spjatý s činností zájmového kolektivu a s jeho veřejně prospěšnou či tvůrčí činností. Jedná se např. o zájmové kroužky, soubory umělecké tvořivosti nebo sportovní týmy. [7]

3.3.3 Zájmové organizace

Organizace rozvíjí zájem o umění, techniku, vědu, turistiku, sport, zábavu, relaxaci, přírodu, životní prostředí, mezinárodní aktivity a veřejně prospěšnou práci ve prospěch druhých dětí či ostatních lidí apod. Děti a mladé lidi oslovují zejména vhodnými podmínkami pro spontánní činnost, ať už herní, zábavnou či oddechovou a poskytují jim odpověď na otázku, jak dobře prožít roky dospívání i jak se připravit na dospělost. Střediska navazují na působení rodiny, vyučování i mimoškolní činnost školy a spolupracují s dalšími podobnými středisky. [7]

Mezi poskytovatele volnočasových aktivit patří také základní umělecké školy se svou nabídkou v různých oborech umění, kulturní zařízení zřizovaná městy či otevřené kluby v rámci středisek volného času nebo ve sdružení mládeže. [7]

4 Praktická část

4.1 Cíl výzkumu a metody

4.1.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu v rámci praktické části bakalářské práce je vyvrátit zažité tvrzení, že děti a mládež na venkově se potýkají s mizernou nabídkou volnočasových aktivit vedoucí k plnohodnotnému využití jejich volného času.

4.1.2 Metody

K popisu nabídky a volnočasových aktivit jsou použity dostupné internetové zdroje městyse Krucemburk a organizací, osobní znalosti a zkušenosti, nestandardizované rozhovory s představiteli městyse, Salesiánského hnutí mládeže Klubu Krucemburk a Tělocvičné jednoty Sokol.

4.2 Krucemburk

4.2.1 Stručná historie

První písemná zmínka o Krucemburku je dochována z roku 1241 v souvislosti s těžbou stříbra v okolí a je spojena s Liběckou stezkou. [1]

V polovině 14. století byl Krucemburk povýšen na městečko a z tohoto období se datuje i znak, kde jsou vyobrazeny na červeném poli tři vlčí zuby. [1]

K rozkvětu obce dochází za příslušníků rodu Střelů z Rokyc v 15. a 16. století, obzvláště za Mikuláše, který zde v letech 1527 – 1543 nepřetržitě pobýval. Rod vlastnil Krucemburk do 17. století. O vzrůstajícím významu městečka svědčí nejstarší obecní stříbrná pečeť z roku 1590. V této době byla postavena také škola. [1]

Třicetiletá válka a následná protireformace rozkvět obce výrazně zasáhla a poznamenala až do 18. století. V tomto období dochází k výstavbě koželužské manufaktury, založení evangelického luterského sboru jako prvního v Čechách a vztyčení tří křížů nad obcí, což je dodnes považováno za symbol Krucemburku. [1]

V 19. století byl vystavěn evangelický kostel, zřízen poštovní úřad a lidé se počali sdružovat do spolků. [1]

Začátek 20. století je spojen s pobytem pozdějšího prezidenta T. G. Masaryka

a jeho přednáškovou činností. V té době je Krucemburk průmyslovým městečkem se čtyřmi továrnami a čilým obchodním a řemeslnickým ruchem. Kulturní a společenský život vrcholil v období první republiky, pokračoval i stavební rozmach obce. Tento rozvoj byl násilně přerušena nacistickou okupací. [1]

V roce 1949 došlo k přejmenování na Křížovou i přes nevoli občanů. K původnímu názvu se obec mohla vrátit až v roce 1993. [1]

Krucemburk je především spojen s osobností malíře Jana Zrzavého, jež odpočívá na místním katolickém hřbitově. Svá díla zde zanechali také další velcí čeští umělci jako architekt Josef Gočár nebo sochaři Jan Štursa a Vincenc Makovský. [1]

4.2.2 Současnost

Městys Krucemburk se nachází na Českomoravské vrchovině, na samotném pomezí Čech a Moravy, asi 18 km od už moravského města Žďáru nad Sázavou a 26 km od českého Havlíčkova Brodu. Součástí městyse jsou obce Staré Ransko a Hluboká. Celkový počet obyvatel k 1. lednu 2011 dle informací obecního úřadu je 1617, z toho dětí a mládeže do 18 let 322, z čehož je 177 chlapců a 145 dívek. Mládež činí tedy asi 20,5% z počtu občanů.

Dopravní obslužnost Krucemburku se dá považovat za průměrnou. Nevýhodou je absence vlakového nádraží či stanice, které se nachází v sousedním Ždírci nad Doubravou 3 km daleko, a poloha městyse mimo autobusovou trasu směr Praha. Zároveň není samozřejmostí návaznost od vlakových nebo „pražských“ spojů. Ovšem pokud se jedná o dopravu mládeže do škol a dospělých do zaměstnání, dá se považovat za vcelku kvalitní. Poloha Krucemburku je výhodou při cestování automobilem, neboť se nachází zhruba v polovině trasy Praha – Brno. A to jak při nevyužití dálnice, tak i při jejím využití, kdy se dálnice D1 nachází asi 25 km od městyse.

Krucemburk zřizuje mateřskou i základní školu. Tuto činnost místní obyvatelé velmi vítají, vzhledem k tomu, že jejich děti čeká dojíždění po ukončení základní školní docházky za dalším vzděláním, neboť se tu nenachází žádná střední škola, gymnázium nebo střední odborné učiliště.

Nachází se zde také zdravotní středisko provozující služby dětského, praktického a zubního lékaře, ale i lékárna. Sociální služby pro seniory zajišťuje místní pečovatelská služba.

Velkou oblibu si získaly dvě místní cyklostezky, které lidé využívají nejen jako spojení se sousedními obcemi ale také k procházkám, k jízdě na kole či na in-line bruslích. Plusem pro městyse jsou tři hřiště, z toho jedno dětské, tenisové kurty, park a místní sokolovna.

V Krucemburku a okolí je rozvinut turistický ruch a turistická infrastruktura, což dokazují rozsáhle značené cyklotrasy, skútreem vyjeté zimní stopy pro běžkaře, 15 státem chráněných kulturních památek, turistická známka Krucemburku nebo 2 km vzdálený rybník Řeka, jež je v letních měsících návštěvníky oblíben pro možnost kempování. Místní občané využívají pořádání různých hudebních večerních akcí na březích rybníka.

4.2.3 Zájmové organizace

Krucemburk nabízí dětem a mládeži v rámci možností městyse vcelku zajímavou škálu volnočasových aktivit, kterých se mohou zúčastnit.

Loutkový soubor „Oblázek“

Přibližně jednou za dva měsíce, někdy i častěji, mají děti možnost shlédnout loutkové představení. Bývá to pro ně velkým zážitkem nejen proto, že se dřevěné loutky dnes už jen tak nevidí, ale také proto, že po skončení pohádky si mohou vyzkoušet loutky vést. Prosincová podívaná bývá už tradičně spojena s mikulášskou návštěvou a nadílkou.

TJ Spartak Staré Ransko

Již od roku 1973 působí Spartak na Starém Ransku, vesničce spadající pod Krucemburk a od něj vzdálené asi 2 km. V těch letech měl tři hlavní oddíly: fotbalový, vodácký a ZRTV (základní rozvoj tělesné výchovy).

Dnešní hlavní činností je zejména fotbal. Chlapci jsou členění podle věku do jednotlivých kategorií – přípravka, žáci a dorost. Absolvují dobrovolně povinné tréninky a poté každý týden v sezóně víkendový zápas místní ligy. Dobří hráči se „prokopou“ k týmu mužů. [1]

TJ Spartak ovšem pořádá i další akce jako je: sportovní ples, pálení čarodějnic, den dětí nebo mikulášskou besídku.

Perun Hluboká

Druhou vesničkou, která je součástí Krucemburku je 3 km vzdálená Hluboká, kde v roce 1997 vzniklo fotbalové družstvo různých věků. Perun se pravidelně účastní místních zápasů a turnajů, přes zimu hraje futsalovou ligu v Hlinsku v Čechách a vždy jednou za sezónu odehraje přátelský zápas v zahraničí. Sám každoročně pořádá jednodenní fotbalový turnaj. [1]

V posledních letech mezi své aktivity zařadil hokej, závody dračích lodí či pořádání zájezdů a společenských akcí. [1]

FC Viničky Krucemburk

Fotbalový klub existuje od roku 2007 a již za tak krátkou dobu se, se dokázal vypracovat na dynamický tým mladých nadšených hráčů. Aktivně se účastní futsalové ligy v Hlinsku v Čechách a místních i okolních turnajů.

Tenis Krucemburk

Tzv. „bílý sport“ si může v Krucemburku zahrát kdokoli. Ke hře slouží dva antukové dvorce na kraji městyse. Mládež přes zimní období trénuje v tělocvičně místní základní školy.

Základní škola

Učitelé žákům základní školy v Krucemburku poskytují kromě povinného vzdělávání také nabídku zájmových kroužků. Jedná se o sborový zpěv, psaní všema deseti na klávesnici PC, výtvarný kroužek pro první i druhý stupeň ZŠ, Šikovné ruce, florbal, volejbal, sportovní hry a taneční soubor.

Kultura

Knihovna

Děti a mládež zajímající se o literaturu velmi oceňují možnost vypůjčování knih z obecní knihovny.

Kino

Kulturním přínosem je pro městys také kino, které kromě pravidelného víkendového hraní, promítá každý měsíc dětské pásmo pro mateřskou školu, pár představení pro základní školu a v letních měsících provozuje letní kino.

Kino ale není místem jen pro filmové fandy, ale pořádají se zde i různé besedy s osobnostmi veřejného života, besídka ke dni matek či mikulášská besídka.

Obecní ples

Městys každoročně pořádá Ples městyse Krucemburk, který zve nejen dospělé ale hlavně mladé zatancovat si a pobavit se. Zábava je o to větší, že se jedná o ples maškarní.

Základní umělecká škola

ZUŠ v Krucemburku je pobočkou ZUŠ Chotěboř. Zájemci si tady mohou vybrat z nabídky hry na hudební nástroje jako je klavír, flétna, kytara, klarinet, příčná flétna, saxofon nebo mohou navštěvovat pěvecký sbor. K hodinám patří i výuka hudební nauky. Několikrát ročně jsou pořádány pro rodiče a ostatní zájemce koncerty.

Další možnosti: Cyklo klub Haibike, Sdružení dobrovolných hasičů, kroužek filatelistů

4.3 Salesiánské hnutí mládeže (SHM)

4.3.1 Co SHM vlastně je

Salesiánské hnutí mládeže je křesťanské občanské sdružení registrované ministerstvem vnitra podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, jež vzniklo na konci roku 1991. Pracuje s dětmi, mladými lidmi a rodinami. Ve výročních zprávách najdeme: „*Naším posláním je vychovávat děti a mládež, vytvářet podmínky pro jejich všestranný rozvoj, zprostředkovávat a předávat jim křesťanské hodnoty. Poskytováním solidní nabídky využití volného času a uplatňováním preventivního systému se snažíme předcházet negativním jevům a podporovat zdravý rozvoj dětí. Mladým lidem starším 15 let nabízíme podíl na utváření naší nabídky a rovněž na ovlivňování chodu celé organizace. Naším heslem je „Mladí pro mladé.“ [2]*

První léta existence bylo SHM členěno na oblasti dle dnes už bývalých okresů, ovšem to se v průběhu času ukázalo jako nepříliš vhodné, proto se struktura změnila na Kluby, které mohly vznikat od roku 1995 v jednotlivých obcích a městech. [2]

V roce 1999 se SHM stalo členy České rady dětí a mládeže, navázalo kontakt a spolupráci s dalšími mládežnickými organizacemi, např. Junák, Česká tábornická unie a Pionýr a v roce 2001 získalo SHM oprávnění školit vedoucí táborů. [2]

Významnou událostí bylo v roce 2004 udělení statutu uznané nestátní neziskové organizace pro oblast práce s dětmi a mládeží ve volném čase od ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Čestný titul byl udělen i podruhé v roce 2007. [2]

4.3.2 Klub SHM v Krucemburku

Podle Pravidel SHM vzniká klub: „*Klub vzniká z iniciativy alespoň tří řádných členů SHM starších 18 let, kteří chtějí uskutečňovat dílčí cíle SHM (např. v oblasti sportu, kultury, mezinárodních výměn). Klub sdružuje členy podle místa nebo podle druhu činnosti. Vznik Klubu schvaluje Předsednictvo na základě předloženého projektu činnosti. Projekt se podává písemně nejméně čtyři týdny před zasedáním Předsednictva a je určen pouze pro vnitřní potřebu SHM.*“ [2]

Předsednictvo po schválení vydá Klubu registrační list, jež je základní zřizovací listinou Klubu. Nejdéle do dvou měsíců po obdržení registrace svolá osoba odpovědná za projekt Klubu místní sněm Klubu, kde je volen výbor a předseda Klubu. Pokud chce Klub právní subjektivitu, požádá statistický úřad o přidělení identifikačního čísla organizace a v případě, že má příjmy podléhající dani, musí splnit všechny náležitosti s tím spojené. [2]

V současné době má SHM 34 Klubů.

Činnost v Klubech se odehrává v salesiánském duchu a ve výročních zprávách se o činnosti dočteme: „*Stojí na tzv. preventivním systému, jehož hlavním principem je předcházení pro děti a mládež nežádoucím vlivům. Stojí na třech základních sloupech, kterými jsou rozum, víra a laskavost. Nechceme vychovávat mládež pouze jako pracovníky, sportovce nebo umělce, ale chceme je také formovat a vychovat z nich lidi, kteří by byli schopni samostatně a kvalitně žít.*“ [2]

Oficiální vznik Klubu SHM v Krucemburku se datuje k 13. září 1999 s florbaalem a dnes již neexistujícím modelářským kroužkem. Poté se přidávají pravidelná setkávání s dětmi a různé další aktivity.

Aktuální počet členů k 1. lednu 2011 dle informací zástupců Klubu je 64.

4.3.3 Aktivity Klubu SHM Krucemburk

Veškeré aktivity a akce Klubu SHM Krucemburk se rozdělují na krátkodobé - místního nebo celostátního charakteru, dlouhodobé aktivity a tábory – chaloupky. Za každou konanou akci zodpovídá jeden řádný člen, ovšem na přípravách se zpravidla podílí tým členů. Akce nebo aktivita vyžaduje přípravu prováděnou několik týdnů dopředu a zveřejnění, např. formou plakátů v obci nebo umístěním na webové stránky Klubu. Z uskutečněné akce musí organizátoři mít podklady dokazující akci, jedná se tedy o seznam účastníků, fotografie, plakáty či z vícedenní akce popis jednotlivých dní – tzv. kroniku. O finance se stará zodpovědný člen, který musí provést i celkové vyúčtování akce.

4.3.3.1 Krátkodobé aktivity místního charakteru

Víkendy

Děti a mládež akci říkají „víkendovka“. Jedná se jeden tematicky zaměřený víkend v roce strávený v cizím prostředí, bez přítomnosti rodičů a se spoustou zábavy a her. Organizátoři připravují jeden víkend pro děti základní školou povinné a druhý pro mládež. Všichni účastníci se sjedou v pátek odpoledne na vybrané místo trávení víkendu a po zabydlení a večeři začíná úvod do tématu víkendu, jež se nikdy neopakuje a pokaždé je to něco nového, např. záchrana Gumídků, hledání způsobu „jak se dostat z blázince“ či řešení nějaké záhady. Noční hry, prozkoumávání okolí ale i rozličné soutěže bývají běžnou součástí víkendu. A pokud vyjde termín „víkendovky“ na zimní měsíce se sněhem, nechybí ani pořádná koulovačka a sáňkovačka.

LAN – párty

Všichni počítačová nadšenci si přijdou na své právě při této počítačové párty. Páteční odpoledne slouží přípravám, propojováním kabelů, počítačů nebo notebooků a večer se sobotním dnem se nacházejí v počítačovém světě.

Dětský den

Téměř v každém městě, obci, mateřském centru, škole, školce nebo zájmových spolcích se slaví dětský den.

SHM Klub Krucemburk má vždy připravené na nedělní odpoledne soutěže. Děti tu za body, které potom vymění za bonbóny, sušenky, pastelky, omalovánky a spoustu dalších cen, loví rybičky z lavoru, hází míče do šaškovy otevřené papuly, skládají puzzle, skáčou v pytlích a mají také možnost sklouznout se na nafukovací skluzavce. Ani mládež není v tento den ochuzena. Pro ni je tu nafukovací horolezecká stěna a po skončení soutěží táborákový oheň a posezení s kytarou, písničkami a buřty.

Mikulášská besídka

Na tuto akci se děti těší nejen pro mikulášskou nadílku, ale také proto, že se na akci samy aktivně podílejí.

Sobotním odpolednem provází zástupci z řad mládeže, převlečení do filmových či pohádkových postav a vtipnými dialogy uvedou nejen svou scénku, ale hlavně připravenou pohádku dětí, kterou děti nacvičily s vedoucími na pravidelných týdenních schůzkách. Po představení samozřejmě klubovnu navštíví také svatý Mikuláš s andělem a čerty mající pro všechny účinkující a diváky sladký balíček.

Předvánoce

Předvánoce představují takové klubové Vánoce. Nechybí nazdobený stromeček, čerstvě upečené cukroví ani dárečky, jediný rozdíl se skutečnými Vánoce je v datu, konají se většinou 22. prosince.

Navečer se sejde celá „klubová rodina“, zazpívá si koledy u stromečku a rozbalí nejen dárky nachystané od vedoucích, jako jsou různé společenské hry, knížky či potřebné věci do klubovny, ale také dárky, které si všichni dávají mezi sebou.

Další krátkodobé aktivity: táborák, florbalové zápasy, pálení čarodějnic, karneval, výlety na běžkách, návštěva plaveckých bazénů

4.3.3.2 Krátkodobé aktivity celostátního charakteru

Ples

Začátek roku se nese ve znamení plesové sezóny a tance. V únoru se tedy uskutečnil již XVII. křesťanský ples mladých, kde nechybí bohatá tombola, předtančení mládeže z různých Klubů SHM a tradiční taneční pořádek.

Festival

Čas, kdy se potkají Kluby SHM z celé České Republiky, nastává při této příležitosti. Loni se konal v Pardubicích už 10. ročník.

Společně strávený den zahajuje mše svatá, poté si všichni mohou prohlédnout prezentace jednotlivých Klubů díky jejich nástěnkám a ukázkám jejich činností anebo se hned pustit do poledního guláše. Po obědě následují workshopy, na které se všichni velmi těší, neboť jsou každý rok jiné a děti se zde mohou inspirovat novými ručními technikami, něčemu se přiučit a vyrobit si malý dáreček. Minulý rok měly na výběr malování na sklo, výrobu dřevěných hraček, sádrové odlitky, práci s pedigem (tedy pletení košíčků a ozdob) či vyrábění přívěsků na klíče. Co se ale stává již tradicí, protože se těší velké oblibě, je malování obličejů na karneval. [2]

Během odpoledne je připraven hudební doprovod, zajímavá přednáška a sportovní vyžití. Ke konci odpoledne se pak podává grilované prase, po kterém odjíždí každý Klub do svého domova s novými zážitky.

Florbalové turnaje

System turnajů je postaven na třech bodovacích turnajích za rok, konajících se v Praze. Zápasy jsou rozděleny do dvou věkových kategorií – mladší a starší chlapci.

4.3.3.3 Dlouhodobé aktivity

Schůzky s dětmi

Vždy jeden den v týdnu se v místní klubovně schází děti se svými vedoucími a společně stráví hodinu plnou her, písniček, vyrábění, procházek a poznávání se. Schůzky může doprovázet celoroční téma, ale také nemusí a každé setkání se pak týká něčeho jiného.

Otevřená klubovna

Každý pátek je všem otevřena klubovna Klubu. Pod dozorem vedoucího si sem děti a mladí chodí zahrát různé společenské hry, ping pong, stolní fotbal, popovídat si, v zimních měsících postavit sněhové sochy. V teplejších dnech, kdy se program koná venku, se hraje např. šipkovaná a jiné venkovní hry.

Florbal

Týden co týden se v tělocvičně místní základní školy scházejí pod vedením dvou organizátorů chlapi, aby vybili svou energii a zasportovali si. Florbal je rozdělen na mladší a starší kluky podle věku.

4.3.3.4 Tábory – chaloupky

Všemi velmi očekávané akce roku se nazývají Chaloupky a konají se o letních prázdninách. Jde vlastně o týdenní, desetidenní nebo i dvanáctidenní společný pobyt dětí a vedoucích na chalupě nebo faře dále či blíže od domova. Chaloupky jsou organizovány zvlášť pro dívky a chlapce, rozděleny podle věku na mladší a starší. Dělení je vhodné zejména pro to, aby byl program pro účastníky přiměřeně náročný dle věku a zároveň co nejzajímavější.

Program je vedoucími připravován s velkým časovým předstihem před prázdninami a jeho linií zpravidla tvoří táborová hra, která je každý rok jiná. Může se jednat o hru s motivem pohádkovým, vojenským, na indiány, námořnickým, biblickým, na upíry nebo cestování kolem světa. Během dne děti a mladí hrají různé hry, chodí na výlety, poznávají okolí, pomáhají při vaření a úklidu, což je vede k samostatnosti a rozvíjí jejich osobnost. Nejoblíbenějšími akcemi chaloupky bývá noční hra a cesta za pokladem. Noční hra může mít podobu stezky odvahy, kdy musejí děti dojít „po svíčkách“ na určené místo, nebo přepadu, kdy je někdo z chaloupky „unesen“ a všichni musí plnit únoscovi instrukce pro záchranu oběti. Cesta za pokladem neboli Pokladovka se většinou koná předposlední den pobytu a jde o napínavou cestu plnou úkolů, která končí nalezením pokladu a večerním grilováním kuřat.

4.3.3.5 Aktivity vzdělávacího charakteru

Aktivity vzdělávacího charakteru jsou pořádány ústředím SHM. O účasti mládeže z řad Klubu SHM Krucemburk na těchto aktivitách je rozhodováno „ad hoc“, tedy aby provoz Klubu a jeho aktivit byl zajištěn těmito školenými dobrovolníky. Jedná se např. o vzdělávání v oblasti práce s mládeží, kurzy, jejichž absolvováním je dotyčný oprávněn stát se hlavním vedoucím tábora nebo kurzy zdravotnické.

4.3.4 Financování

Finanční stránka je důležitá pro každou zájmovou a neziskovou organizaci. Od ní se odvíjí možnost poskytnout dětem a mládeži kvalitní nabídku volnočasových aktivit a zpravidla na ní závisí i úspěch celé akce či organizace.

Podle mých vlastních zkušeností jsou všechny níže uvedené finanční prostředky opravdu vždy použity pro pořádané aktivity, chod a rozvoj Klubu. Děti a mládež tak mají k dispozici dobré vybavení klubovny, možnost zahrát si nejrůznější společenské hry a při akcích se pokaždé něco nového a zajímavého naučit.

K finančnímu zajištění Klubu SHM Krucemburk slouží tyto uvedené zdroje.

Dotace od ústředí SHM

Stěžejní, základní a nejvyšší finanční obnos získává Klub od ústředí SHM. Peněžní prostředky jsou poskytovány formou dotace rozdělené jednotlivým Klubům dle počtu prováděných aktivit a členů. Dotace se pak zjistí: Σ body za aktivitu x její počet. Jednotlivé body za prováděné akce či za členy jsou vidět v následující tabulce.

Tabulka č. 2: Přehled bodů za aktivity

Aktivita	Počet bodů
Krátkodobá akce malá	3
Krátkodobá akce velká	5
Podílení se na celostátní akci	15
Účast na celostátní akci	4
Vzdělávání	9
Tábory – chaloupky	7
Dlouhodobé aktivity	7

Zdroj: SHM Klub Krucemburk – výkazy činností a přehledy financování – podkladové údaje, grafické zpracování vlastní

Tabulka č. 3: Přehled bodů za členy

Typ člena	Počet bodů
Člen Klubu	3
Člen z Klubu je člen výboru Národní rady	10

Zdroj: SHM Klub Krucemburk – výkazy činností a přehledy financování – podkladové údaje, grafické zpracování vlastní

Členské příspěvky

Výše členského příspěvku na jednu osobu za rok činí 50 Kč, přičemž příspěvek zahrnuje i zdravotní pojištění při akcích pořádaných SHM. Celková suma získaných prostředků vzhledem k počtu členů je 3 200 Kč.

Dary ve prospěch Klubu Krucemburk

Finanční rozpočet Klubu vylepšují dary a příspěvky od fyzických osob, které čítají přibližně 5 000 Kč za rok. A v roce 2010 Klubu přispěl na jeho provoz také úřad městyse Krucemburku částkou 10 000 Kč.

4.4 Česká obec sokolská (ČOS)

4.4.1 Vznik a uspořádání ČOS

ČOS je dobrovolné a nezávislé demokratické občanské sdružení. Organizačními jednotkami sdružení jsou tělocvičné jednoty Sokol a sokolské župy s právní subjektivitou. *„Posláním a cílem ČOS je zvyšovat tělesnou zdatnost svých členů vychovávat je k čestnému jednání v životě soukromém i veřejném, k národnostní, rasové a náboženské snášenlivosti, k demokracii a humanismu, k osobní skromnosti a ukázněnosti, k lásce k rodné zemi a úctě k duchovnímu dědictví našeho národa, přičemž vychází z odkazu Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera.“* [3]

V roce 1862 byla založena Miroslavem Tyršem, Jindřichem Fügnerem, Julíusem Grégarem a dalšími osobnosti Jednota pražská. Již v průběhu roku vznikají další sokolské jednotky a za jejich zakládáním stojí zvýšení národního uvědomění a vlasteneckých snah. V roce 1864 byl poprvé uveden název Sokol a o pět let později vzniká Tělocvičný spolek žen a dívek. O dvacet let později, tedy v roce 1882 se konal první všesokolský slet, kterého se zúčastnilo 720 účastníků. [3]

Za první i druhé světové války je Sokol rozpuštěn a jeho obnovení se podařilo až 7. ledna 1990 díky postupné přípravě ještě před listopadem 1989. Tělocvičný proces v Sokole prošel velkou proměnou, dřívější sokolské cvičení je koncipováno jako všeobecná průprava pro děti a kondiční pro dospělé. Sokol se snaží získávat stále nové příznivce svou moderní nabídkou sportovních aktivit, např. aerobik, kalantika, zumba, ale i turistickými a kulturními akcemi. [3]

Nejvyšším orgánem je sjezd ČOS konající se jednou za tři roky. Výbor ČOS zasedá dvakrát do roka a schvaluje zásadní materiály, jako je rozpočet, výsledky hospodaření apod. [3]

Tělocvičné jednoty Sokol jsou od 1. ledna 2003 sdruženy do čtyřiceti dvou sokolských sokolských žup, jejichž území jsou vždy na území jednoho kraje. Koordinaci a spojení mezi župami, krajskými úřady a dalšími subjekty s krajskou působností zajišťuje v každém kraji krajský zmocněnec volen statutárními zástupci příslušných žup. [3]

Významnou událostí bylo v roce 2004 udělení ceny Pierra de Coubertina od Mezinárodního výboru pro fair play při UNESCO. [3]

Ke vzniku TJ Sokol v Krucemburku se dle současného předsedy nezachovaly téměř žádné dokumenty. Zřejmě byl založen až kolem roku 1925 ale jeho obnovená činnost trvá posledních pár let.

Aktuální počet členů krucemburské TJ Sokol k 1. lednu 2011 je dle informací předsedy místního Sokola 65, z toho je dětí osm a zbytek dospělých.

4.4.2 Aktivity Tělocvičné jednoty Sokol Krucemburk

O Tělocvičné jednotě Sokol je známo již od jejího vzniku, že sdružuje nejen děti a mládež, ale také dospělé a seniory. V krucemburském Sokole to není jinak, nabízí aktivity pro všechny věkové kategorie.

Vznik aktivit pořádaných pod záštitou Sokola záleží na dobrovolnících, kteří přijdou s nápadem a realizací aktivity a vše se pak odehrává v jejich režii. Vyúčtování akce pak předkládají přímo předsedovi.

4.4.2.1 Jednorázové aktivity

Rozloučení s prázdninami

Konec prázdnin nebývá zpravidla pro většinu dětí ničím radostným, neboť jim nastávají školní povinnosti. Sokol se snaží dětem a mladým zpříjemnit začátek školního roku na hřišti za sokolovnou, kde nechybí rozmanité soutěže a disciplíny za sladké odměny, spousta zábavy, legrace a pro mládež je pak pořádána taneční zábava.

Krucemburská stopa

Pro všechny, kdo mají rádi přírodu, čerstvý vzduch a nevadí jim trocha pohybu, je připraven „sportovní den“. Jsou připraveny tři cyklotrasy a tři pěší trasy vedoucí přírodou Českomoravské vrchoviny. Každá trasa je rozlišena dle počtu kilometrů a náročnosti. Všichni účastníci dostanou pamětní razítko „Krucemburské stopy“ a občerstvení v cíli, pokud ho zdolají. Tato akce se bude letošní rok pořádat již po sedmé a těší se velké oblibě. Na pořádání se podílí také městys Krucemburk a fotbalový klub Perun Hluboká.

Pálení čarodějnic

Poslední dubnový den je pro všechny děti, mládež i dospělé přichystána lidová tradice – pálení čarodějnic, kterým naši předkové vyháněli zimu a vítali jaro. Dnešní podoba tradice se už té původní tolik nepodobá, ovšem zábava tu určitě nechybí. Ve venkovním areálu místní sokolovny je připravena velká hranice s hadrovou čarodějnici na vršku, a když se jen trochu trošku setmí, je za velkého očekávání přítomných lidí podpálena.

Pout'ová zábava

Snad nejnámější Sokolem konaná akce připadá na místní krucemburskou pout'. Sobotní večer patří taneční zábavě v sokolovně, k tanci i poslechu hraje živá kapela a nechybí ani hojné občerstvení. Tato akce je vyhlášena v širokém okolí a někdy bývá problém se na ní přes množství návštěvníků dostat či si zatancovat.

4.4.2 Pravidelné aktivity

Divadlo „Štrůdl“

Ochotnický soubor divadla Štrůdl představuje velmi vtipnou a originální zábavu. Mládež si může představením zpříjemnit několik pátečních večerů v roce anebo se může přímo podílet na vytváření takovéto kulturní akce jako člen divadla. Repertoár divadla tvoří většinou remake původních her, jimž nechybí špetka kořeněného humoru.

Cvičení maminek s dětmi

Jednou týdně Sokol pořádá cvičení pro maminky se svými dětmi v tělocvičně základní školy, kde cvičí na hrazdě, hrají míčové hry či zkouší začátky gymnastiky.

Rehabilitační cvičení

Pravidelně se také scházejí v tělocvičně ženy, které si chtějí protáhnout a zpevnit tělo. Jedná se ale spíše o starší paní než účastnice z řad mládeže.

Další aktivity: Florbal, stolní tenis, turnaje v malé kopané, kroužek šachistů a pořádání tanečních zábav

4.4.3 Financování

Finanční stránka je důležitá také pro chod a rozvoj TJ Sokol Krucemburk. Podle informací předsedy TJ Sokol Krucemburk jsou všechny získané prostředky používány pro rekonstrukci a modernizaci místní sokolovny, na provoz a aktivity spojené s činností Sokola. Účastníci pravidelných i jednorázových aktivit tak mají k dispozici vhodné a kvalitní vybavení a pomůcky. Z vlastní zkušenosti, kdy jsem se některých aktivit účastnila, to mohu potvrdit.

K finančnímu zajištění TJ Sokol Krucemburk slouží tyto uvedené zdroje.

Vlastní činnost

Největší částí se na svém financování podílí místní Sokol sám. Pořádání tanečních zábav a pronajímání sokolovny k jiným kulturním či společenským akcím každoročně vynese TJ Sokol Krucemburk přibližně 135 000 Kč.

Roční příspěvky

TJ Sokol Krucemburk dostává pravidelně příspěvek od České obce sokolské ve výši 15 000 Kč. Dalším příspěvek má od městyse Krucemburk a to ve výši 35 000 Kč.

Členské příspěvky

Výše členského příspěvku činí 300 Kč na dospělého a 100 Kč na dítě. Při aktuální členské základně se jedná o částku 17 900 Kč, z které musí odevzdat 30% župě. Z členských příspěvků místnímu Sokolu pak zbývá pro použití 5 370 Kč.

5 Závěr

Volný čas a volnočasové aktivity v 21. století znamenají odpočinek od povinných činností a zároveň přinášejí radost a užitek. Je jedno, zda se jedná o sport, kulturu či umění, hlavní je, že daná aktivita člověka uspokojuje.

Prvním cílem bakalářské práce bylo zmapování nabídky volnočasových aktivit v městyse Krucemburk a dvou vybraných organizací, Salesiánského hnutí mládeže Klubu Krucemburk a Tělocvičné jednoty Sokol Krucemburk. Zároveň byl vymezen pojem volný čas a jeho prvky, které se ho bezprostředně týkají. Rozvoj zájmů v pohledu celosvětovém i pohledu naší země, jak trávily čas minulé generace a bylo poukázáno na důležité vlastnosti při objevování a rozvoji talentu dětí a mládeže. Byly popsány tři hlavní oblasti, které umožňují využití volného času mládeže – rodina, škola v mimoškolních aktivitách a zájmové organizace.

Druhým cílem v rámci praktické části bakalářské práce bylo vyvrátit zažité tvrzení, že děti a mládež na venkově se potýkají s mizernou nabídkou volnočasových aktivit vedoucí k plnohodnotnému využití jejich volného času. Z této práce v oblasti volnočasových aktivit dětí a mládeže na venkově, zastoupeným městysem Krucemburk, vyplývají dva body. Prvním bodem je zjištění, že má mládež na venkově co se týče jednorázových aktivit z čeho vybírat. Jsou zde dobrovolníci, kteří se dětem nárazově věnují ve svém volném čase, zpravidla bez finančního ohodnocení, a kteří jim poskytují smysluplné využití volného času a snaží se rozvíjet jejich talenty. Druhým bodem je však velmi malá nabídka pravidelných volnočasových aktivit. Chlapci mohou navštěvovat ze sportovních aktivit alespoň fotbal, florbal a volejbal, ale dívky možnost pravidelné sportovní aktivity nemají. Ve výtvarné oblasti je kroužek pořádaný základní školou, ovšem mládež na školách středních ho navštěvovat nemůže. Pro všechny děti a mládež je tu nabídka základní umělecké školy, kterou mohou využít bez ohledu na svůj věk či školu. Je tedy zřejmé, že i přes veškerou snahu dobrovolníků není nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež v městyse Krucemburk tak pestrá a rozmanitá jako ve městech. Za lepším výběrem aktivit musejí děti dojíždět do měst v okolí.

Výhled do budoucnosti s volnočasovými aktivitami pro děti a mládež je spíše pesimistický a záleží na mnoha okolnostech. Např. na rozvoji samotného městyse – tedy, jaké bude poskytovat pracovní a bytové příležitosti rodinám s dětmi, zda bude pokračovat ve finanční podpoře místních zájmových organizací či jestli bude usilovat o zachování

místní mateřské a základní školy. Samozřejmě bude také velmi záviset na počtu dětí a mladých v městyse. Při jejich nízkém počtu nebude zřejmě vyvíjena taková snaha udržet a rozvíjet současnou úroveň nabídky volnočasových aktivit. Na zastavení trendu poklesu porodnosti ve společnosti, ve které je téměř překážkou větší počet dětí v rodině, bude muset být ještě vynaloženo mnoho prostředků. A zcela nepochybně bude potřeba zapojení nejen rodiny, školy, zájmových organizací či obcí a měst, ale také státu. Vždyť budoucnost mají v rukou právě naše děti a naše mládež.

6 Seznam literatury

Prameny

1. Informace o městyse Krucemburk. [online]

URL <<http://www.krucemburk.cz/>>

2. Informace o SHM. [online]

URL <<http://www.shm.cz/>>

3. Informace o ČOS. [online]

URL <<http://www.sokol.eu/>>

Knižní zdroje

4. ČÁP, Jan. *Psychologie mnohostranného vývoje člověka*. 1. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990, 292 s. ISBN 84-04-22967-0.

5. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vydání, Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5.

6. KOHOUTEK, Rudolf. *Základy psychologie osobnosti*. Brno: Cerm, 2000, 263 s. ISBN 80-7204-156-8.

7. MIKOVÁ, Šárka; STANG, Jiřina. *Typologie osobnosti u dětí*. 1. vydání, Praha: Portál, 2010, 224 s. ISBN 978-80-7367-587-5.

8. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. 2. vydání, Praha: Akademie věd České Republiky, 1997, 340 s. ISBN 80-200-0628-1.

9. SHM Klub Krucemburk – výkazy činností a přehledy financování

7 Přílohy

Příloha I: Přehled činnosti SHM Klub Krucemburk za rok 2008

Příloha II: Rozdělení financí dle aktivit SHM Klub Krucemburk za rok 2010

Příloha III: Financování Klubu SHM Krucemburk

Příloha IV: Fotografie z činnosti SHM Klub Krucemburk

Příloha V: Ukázka z kroniky – Chaloupka 2006, starší chlapci

Příloha I: Přehled činnosti SHM Klub Krucemburk za rok 2008

Přehled o činnosti za rok 2008 - organizovaná

SHM Klub Krucemburk

Krátkodobé akce v roce 2008 – místního charakteru

(víkendovky, diskotéky, výpravy, výlety, besídky, karnevaly, turnaje, zahraničí apod.)

Datum	Místo	Akce	Počet aktivních účastníků	Délka akce	Poznámka
29.2.-2.3. 2008	Havlíčková Borová	Víkend s děvčaty	11	3	
7.- 9.3.2008	Havlíčková Borová	Víkend s ml. dětmi	18	3	
16.2.2008	Krucemburk	Lan - párty	15	2	
31.4.2008	Krucemburk	Pálení ohně (čarod.)	16	2	
3.5.2008	Přibyslav	Vikar.turnaj ve fotbale	8	1	
31.05.2008	Krucemburk	Dětský den	30	1	
7.-9.8.2008	Míčov	Soustředění vedoucích	8	3	
29.8.2008	Krucemburk	Multikino Beruška	58	2	
6.12.2008	Krucemburk	Mikulášská besídka	52	1	
22.12.2008	Krucemburk	Předvánoce	22	1	
29.12.2008	Krucemburk	Předsilvestr	18	1	
24.1.2008	Krucemburk	Zápas ve floorbalu Krucemburk x Ždírec	12	1	
7.5.2008	Ždírec nad Doubravou	Zápas ve floorbalu Krucemburk x Ždírec	12	1	

je nutné, aby v klubu byly v případě kontroly k dispozici u vícedenních akcí seznamy účastníků, u akcí jednodenních fotografie nebo plakátky popř. jiný průkazný materiál o konání akcí

Krátkodobé akce v roce 2008 – celostátního charakteru

POŘADÁNÍ

Datum	Místo	Akce	Počet aktivních účastníků	Délka akce	Uveďte zúčastněné kluby SHM nebo jiné organizace na akci
17.5.2008	Pardubice	Festival SHM	30	1	Skoro všechny kluby ☺

Krátkodobé akce v roce 2008 – celostátního charakteru

ÚČAST

Datum	Místo	Akce	Počet aktivních účastníků	Délka akce
29.3.2008	Liblice	Národní rada	1	1
19.1.2008	Praha	SHM Ples	25	1
8.11.2008	Praha	Turnaj ve floorbale	8+2	1
18.10.2008	Jeníkov u Hlinska	Výjezdní zasedání NR	4	1

Dlouhodobé aktivity v roce 2008 (kroužky, oratoř, ...)

Druh aktivity	Časová frekvence	Počet dětí
Schůzky na faře – mladší děti	1h / týden	14
Otevřená klubovna	2 h / týden	10
Floorbal – mladší	1h / týden	13
Floorbal - starší	1h / týden	9
Zpívání s kytarou	1x /měsíc	10

v klubu musí být k dispozici zájmové třídnice, kroniky, fotografie nebo plakátky popř. jiný průkazný materiál o konaných aktivitách

Školení vedoucích - animátoři 2008

Datum	Místo konání školení	Počet účastníků	Délka akce
22.-24.2.2008	animátoři (SADBA)	2	3
18.-20.4.2008	animátoři (SADBA)	2	3
2.-5.10.2008	animátoři (SADBA)	2	3
29.2.-2.3.2008	animátoři (SADBA)	2	3
25.-27.4.2008	Pardubice – animátoři (SADBA)	2	3
10.-12.10.2008	Pardubice – animátoři (SADBA)	2	3

v klubu musí být k dispozici seznamy účastníků, data narození a bydliště

Tábory - chaloupky- 2008

Datum	Místo konání tábora	Počet účastníků	Délka tábora
14. - 24.7. 2008	Vrbatův Kostelec	14	11
28.7.-7.8.2008	Míčov	12	11
13. - 25.7. 2008	Rychnov na Moravě	13	13

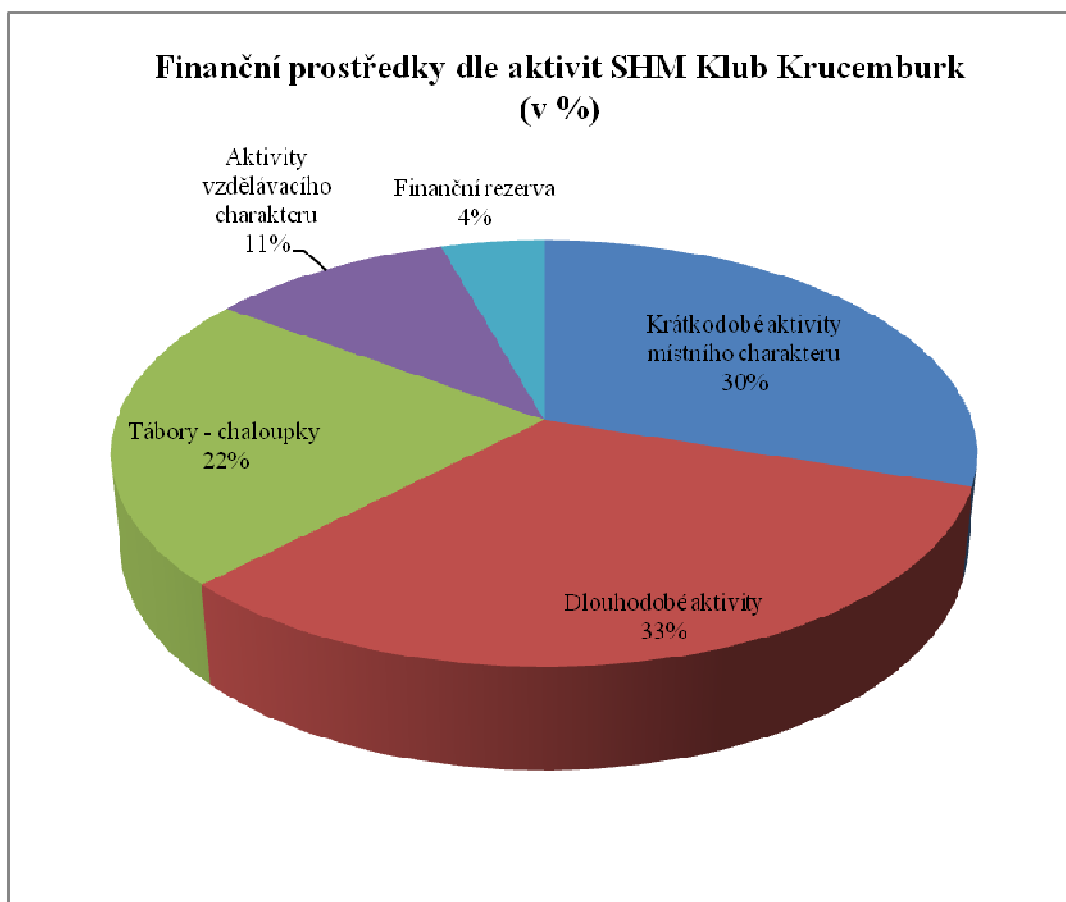
Členská základna k 31.12.2008

(pokud nebyl doložen na ústřední jmenovitý seznam členů letos v lednu, tak prosím o připojení dokumentu)

	Počet členů
Řádných členů	25
Přidružených členů	39

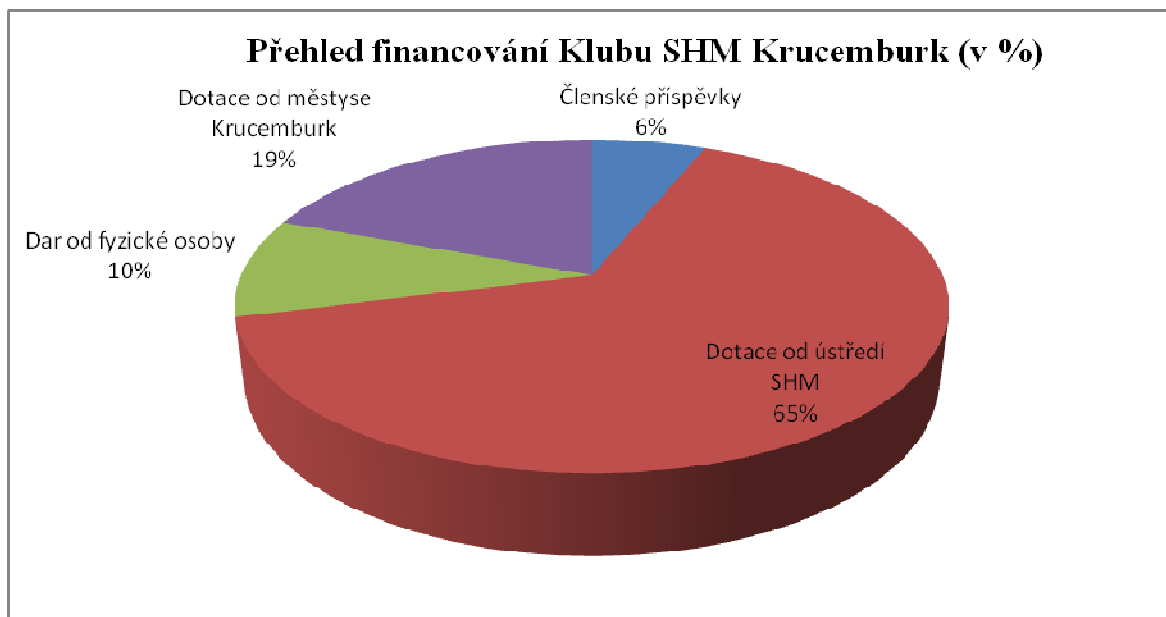
Zdroj: SHM Klub Krucemburk – výkazy činností a přehledy financování – podkladové údaje

Příloha II: Rozdělení financí dle aktivit SHM Klub Kruceburk za rok 2010

Zdroj: SHM Klub Kruceburk – výkazy činností a přehledy financování – podkladové údaje, grafické zpracování vlastní

Příloha III: Financování Klubu SHM Kruceburk

Zdroj: SHM Klub Kruceburk – výkazy činností a přehledy financování – podkladové údaje, grafické zpracování vlastní

Příloha IV: Fotografie z činnosti SHM Klub Kruceburk (zdroj vlastní)

Příloha V: Ukázka z kroniky – Chaloupka 2006, starší chlapci

CHALOUPKA PUSTÉ ŽIBŘIDOVICE

7.8. - 18.8.2006

7. 8. 2006 Pondělí

Vlakem jsme přijeli do Potůčnicka odkud jsme šli pěšky na chalupu. Ihned po příchodu jsme dělali logické testy a podstoupili zdravotní prohlídku, která obsahovala prohlídku očí, uší a dostali jsme léky. Potom nás pustili do místnosti, do které se na první pohled zdálo nemožné, že by se nás do ní vešlo jedenáct. Nakonec jsme se do té malé místnosti vešli, tak jsme se vybalili a až do večera jsme se flákali. Potom, co jsme sotva usnuli, tak nás vedoucí opět vzbudili a my museli jít ven, kde nás po chvíli cesty napadli dva týpci s bouchačkami. Poté co jsme jim ukázali vojenské knížky, tak nám dali naši vlastní bouchačku a šli jsme znova SPÁT.

8. 8. 2006 Úterý

Ihned po probuzení nás vedoucí vyhnali na rozcvičku. Běželi jsme bosí, v dešti, po asfaltu a bez triček. Po snídani jsme měli nástup, při kterém jsme dostali čepice „lodičky“. Celé dopoledne přšelo, tak jsme se začali specializovat do našich třech oborů: Radista, Zdravotník, Průzkumník. Odpoledne se na chvíli počasí umoudřilo a šli jsme běhat štafetu s různými úkoláky střelení ze vzduchovky, házení granátem, odstřelování naší „odstřelovačkou“ a fyzické úkoly. Jen co jsme doběhali, tak nám zase začalo pršet, tak jsme si šli zahrát skvělou hru „S a Bez“. Potom šli SPÁT.

9. 8. 2006 Středa

Ve 03:30 hodin ráno vedoucí vzbudili jednotku o třech členech s názvem S.W.A.T. Zavázali jim oči a odvezli letadlem (škodovkou na plyn) do neznámého terénu. Jejich úkolem bylo dorazit na kvótu Tři kameny. A tak se vydali po modré do neznáma (mohlo být tak 04:10 hod.). Mezitím se letadlo vrátilo pro další jednotku: Jahodních se 4-mi členy. Úplně stejně jako předchozí výsadek si s sebou nesměli vzít jídlo ani spacák a karimatku apod. V 05:00 byla tedy na jiném místě vysazena jednotka Jahodních se stejným úkolem jako S.W.A.T : dojít na Tři kameny ale po zelené. Nakonec do letadla nastupovala třetí jednotka: Kuličky se 4-mi příslušníky. V 06:00 byli vysazeni i oni s překvapivým úkolem: Dojít na Tři kameny po modré ale z druhé strany než S.W.A.T. Délky tras perfektně seděly časům a proto dorazily všechny výsadky na určené místo skoro současně. Úkolem bylo se spojit se základnou, která sdělila další informace, najít zašifrovanou zprávu. Bylo nám řečeno, že zpráva je kousek od nás, ale toto tvrzení se v průběhu hovoru pozměnilo, a tak jsme šli po modré dolů asi 4,5 km a tam si teprve uvědomili, že musíme zpět nahoru. Morálka okamžitě velmi poklesla, ale pak jsme to dokázali a nahoře našli a dešifrovali zprávu. Podle zprávy jsme se tedy vraceli do naší základny a dorazili až na oběd. Tento den se měly poprvé utkat naše jednotky s komunisty. Proto jsme se odpoledne připravili a okolo 16:00 jsme vyrazili na „BITKU“. Útok byl úspěšný a proto při západu slunce naše jednotky mířily zpět do vojenské základny na VEČEŘI. Při večeři jsme oslavili pudinkem 19. narozeniny vedoucího majora Máci.